

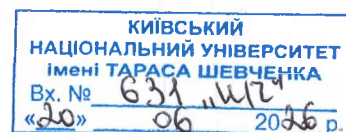
Голові спеціалізованої вченої ради із
розгляду та захисту дисертації на
здобуття ступеня доктора філософії,
доктору юридичних наук, доценту
кафедри парламентаризму
Навчально-наукового інституту
публічного управління та державної
служби Київського національного
університету імені Тараса Шевченка
МАКСІМЕНЦЕВІЙ Надії
Олександрівні

РЕЦЕНЗІЯ

кандидата політичних наук, доцента кафедри державного управління
Навчально-наукового інституту публічного управління
та державної служби
Київського національного університету імені Тараса Шевченка
Миколука Андрія Васильовича
на дисертаційну роботу
Логвіна Дмитра Сергійовича
на тему: «Трансформація державного управління під час війни»,
представлену на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань
28 «Публічне управління та адміністрування» за спеціальністю
281 «Публічне управління та адміністрування»

Актуальність теми дослідження. В умовах повномасштабної збройної агресії проти України питання забезпечення ефективного функціонування системи державного управління набуло особливої актуальності як для практики державотворення, так і для розвитку науки публічного управління та адміністрування. Війна істотно змінила умови діяльності органів державної влади, механізми прийняття управлінських рішень, характер взаємодії між державними інститутами та суспільством, а також вплинула на баланс між потребою оперативного реагування на загрози та необхідністю збереження демократичних принципів державного управління.

Воєнний стан обумовлює концентрацію владних повноважень, посилення ролі виконавчої влади, трансформацію механізмів взаємодії між центральними органами влади та органами місцевого самоврядування, зміну пріоритетів

державної політики та появу нових інструментів кризового урядування. Водночас такі процеси потребують належного наукового осмислення, оскільки від ефективності функціонування системи державного управління в умовах війни залежать стійкість державних інститутів, здатність держави протидіяти зовнішнім загрозам, забезпечувати суспільну стабільність та створювати передумови для майбутнього відновлення країни.

Незважаючи на значну кількість наукових праць, присвячених окремим аспектам воєнного стану, кризового урядування, надзвичайних повноважень та функціонування державних інститутів в умовах збройних конфліктів, у сучасному науковому дискурсі відсутній комплексний підхід до дослідження трансформації державного управління під час війни як самостійного об'єкта наукового аналізу. Особливої уваги потребують питання класифікації моделей трансформації державного управління, визначення їх переваг і ризиків, а також пошуку оптимального балансу між ефективністю управлінських рішень та збереженням демократичного контролю.

Враховуючи сучасні виклики, що постали перед Україною, актуальність дослідження посилюється необхідністю теоретичного обґрунтування закономірностей трансформації державного управління в умовах війни, узагальнення зарубіжного досвіду кризового урядування та розроблення практичних рекомендацій щодо вдосконалення функціонування системи публічної влади в умовах воєнного стану та післявоєнного відновлення держави.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації. Основні наукові положення, висновки і практичні рекомендації, що викладені в дисертаційній роботі, є логічними і послідовними. Обґрунтованість представлених здобувачем наукових положень базується на комплексному аналізі міжнародного та національного законодавства, зарубіжному досвіді функціонування державного управління в умовах війни, а також широкого кола праць вітчизняних і зарубіжних науковців, присвячених проблемам кризового урядування, надзвичайних повноважень, воєнного стану, інституційної трансформації та розвитку системи державного управління.

Теоретичну та методологічну основу дослідження становлять фундаментальні положення теорії державного управління, сучасні концепції кризового урядування, інституційного розвитку та демократичного контролю, а також наукові праці українських і зарубіжних учених, присвячені дослідженню трансформації державного управління в умовах війни. Для досягнення поставленої мети використано комплекс загальнонаукових і спеціальних методів дослідження, зокрема системний, інституційний,

структурно-функціональний, історичний, порівняльний, формально-правовий, порівняльно-правовий методи, а також методи аналізу, синтезу, класифікації, моделювання та прогнозування, що забезпечило належний рівень достовірності отриманих результатів.

Ознайомлення з дисертаційною роботою дає підстави стверджувати, що вона відзначається змістовністю, логічною структурою, послідовністю викладу матеріалу та комплексним розкриттям обраної проблематики. Автор продемонстрував високий рівень обізнаності з сучасними науковими підходами до дослідження державного управління в умовах війни, здатність до критичного аналізу існуючих концепцій, їх систематизації та творчого переосмислення. Проведений аналіз класичних і сучасних теоретичних підходів, світового досвіду функціонування систем державного управління в умовах воєнних конфліктів та особливостей трансформації державного управління України дозволив здобувачеві виявити недостатньо досліджені аспекти зазначеної проблематики, сформулювати авторську типологію моделей трансформації державного управління та запропонувати науково обґрунтовані підходи до їх практичного застосування.

Для реалізації мети і завдань дослідження використовувалася сучасна наукова методологія, заснована на принципах системності, комплексності, історизму, об'єктивності та міждисциплінарності. Поєднання інституційного, системного, структурно-функціонального та порівняльного підходів забезпечило цілісне дослідження процесів трансформації державного управління в умовах війни, дозволило виявити взаємозв'язки між політичними, правовими, організаційними та соціально-гуманітарними аспектами функціонування держави в умовах воєнного стану, а також сформулювати обґрунтовані висновки щодо оптимальної моделі розвитку системи державного управління.

Наукові положення, висновки і результати, які представлено у дисертації Логвіна Дмитра Сергійовича, слід оцінити як теоретично, так і практично обґрунтовані й достовірні. Загальні висновки у дисертації аргументовані та відображені у 7 наукових працях. Вони повністю відбивають поставленим завданням та результатам проведеного дослідження.

Достовірність та обґрунтованість наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації. Зібраний теоретичний та емпіричний матеріал аналізується в роботі з використанням комплексу загальних та спеціальних наукових методів, притаманних науці державного управління.

Актуальність обраної теми дослідження, обґрунтованість наукових положень та висновків і запропонованих автором рекомендацій,

сформульованих у дисертації, їхня вірогідність, достовірність та наукова новизна одержаних результатів, повнота їх викладу в опублікованих працях свідчать про глибоку наукову самостійність автора, високий рівень підготовленості дослідження.

Дисертантом використано значний за обсягом масив загальнотеоретичної й спеціальної літератури за темою дослідження. На користь достатньо високого рівня наукового дослідження свідчить той факт, що автор критично проаналізував позиції вчених. Науковий апарат рецензованої дисертації достатньо високий. Матеріал викладено чітко, доступно, послідовно, науково грамотно. Коректно виділено головні положення.

Ці та інші показники свідчать про комплексну, цілісну, теоретично і практично значущу роботу, вказують, що сформульовані в дисертації наукові положення, висновки і рекомендації мають достатній ступінь наукової обґрунтованості.

Структура дисертації Д.С. Логвіна є логічно обґрунтованою, в достатній мірі узгодженою з визначеними здобувачем задачами, об'єктом і предметом дослідження. Основний текст роботи складається зі вступу, трьох розділів, що включають десять підрозділів, загальних висновків.

Зроблені за розділами висновки, а також сформовані загальні висновки до дисертаційного дослідження в достатній мірі відображають одержані наукові результати. Висловлені ідеї, висновки і пропозиції Д.С. Логвіна підтверджує та підкріплює емпіричними даними, існуючими доктринальними позиціями з питань, що розглядаються.

Результати дослідження повною мірою відображені в наукових фахових виданнях автора, зміст і характер яких відповідають вимогам МОН України, а також виступах автора з доповідями основних положень дисертації на науково-практичних заходах, що в цілому свідчать про достатній рівень її апробації.

Достовірність та наукова новизна одержаних результатів. Новизна наукових положень, висновків і рекомендацій сформульованих в дисертації визначається перш за все тим, що дисертація Логвіна Д.С. обґрунтовує трансформацію державного управління під час війни як самостійний об'єкт наукового дослідження в межах теорії та історії державного управління, що дозволяє відійти від фрагментарного правового або суто політичного трактування воєнного стану. Основна цінність дисертаційної роботи полягає в тому, що в ній уперше виокремлено та систематизовано традиційну, прогресивну та змішану моделі трансформації державного управління у воєнний час, визначено їх типологічні ознаки, механізми функціонування, переваги й обмеження, а також наслідки для балансу між ефективністю

публічної влади та демократичним контролем. Зокрема визначено, що традиційна модель базується на централізації влади, прогресивна - на збереженні інституційної підзвітності, а змішана - на їх адаптивному поєднанні. Це дозволило не лише класифікувати існуючі підходи, але й оцінити їх довгострокові наслідки для демократичного розвитку держави.

Достовірність одержаних автором наукових результатів не викликає сумніву, оскільки вони цілком зрозумілі по суті та конкретним завданням дослідження, досягнуті завдяки системному використанню комплексу взаємопов'язаних дослідницьких методів. Одержані дисертантом результати достатньо переконливо представлені у висновках до розділів та загальних висновках, які відповідають найважливішим положенням рецензованого дослідження та поставленій меті.

Практичне значення дослідження. Практичне значення дослідження полягає у теоретичному обґрунтуванні та розробці підходів до вдосконалення механізмів функціонування системи державного управління в умовах війни, а також у можливості використання отриманих результатів під час подальших наукових розробок методологічного і прикладного характеру щодо забезпечення інституційної стійкості держави, ефективного кризового урядування та післявоєнного відновлення України.

Теоретичні положення, висновки та рекомендації дисертаційної роботи можуть бути використані в науково-дослідній діяльності – у процесі подальших досліджень проблем трансформації державного управління в умовах війни, кризового урядування, надзвичайних повноважень, інституційної адаптації та модернізації системи публічної влади; у нормотворчій діяльності – для вдосконалення законодавства України у сфері правового регулювання воєнного стану, функціонування органів державної влади та місцевого самоврядування, визначення меж надзвичайних повноважень і механізмів демократичного контролю; у практичній діяльності органів державної влади та місцевого самоврядування – для удосконалення механізмів координації між суб'єктами публічного управління, підвищення ефективності управлінських рішень в умовах воєнних загроз та забезпечення належного балансу між централізацією влади й демократичною підзвітністю.

Результати дослідження можуть бути використані також у сфері стратегічного планування та післявоєнного відновлення держави при розробленні програм інституційної модернізації, підвищення стійкості системи публічного управління та адаптації європейських стандартів урядування до сучасних безпекових викликів.

У навчально-методичній роботі результати дослідження можуть бути використані під час викладання навчальних дисциплін «Теорія та історія

державного управління», «Публічне управління та адміністрування», «Кризове урядування», «Публічне управління в умовах воєнного стану», а також при підготовці підручників, навчальних посібників, методичних рекомендацій та інших навчально-методичних матеріалів.

Належний рівень апробації результатів дослідження підтверджується публікацією основних положень дисертації у фахових наукових виданнях та матеріалах всеукраїнських і міжнародних науково-практичних конференцій, що свідчить про доведення основних наукових ідей та результатів автора до широкого кола наукової спільноти.

Оцінка змісту дисертації, її завершеності та відповідності встановленим вимогам. На підставі розгляду дисертації, анотації, висновків можна дійти висновку про завершеність наукової роботи, виконаною Логвіном Д.С. За актуальністю, ступенем новизни, обґрунтованістю та достовірністю, науковою та практичною значущістю отриманих результатів, повнотою їх викладу в опублікованих наукових працях дисертація відповідає вимогам «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44 (із змінами).

Дискусійні положення та зауваження щодо змісту дисертації.

В цілому, даючи позитивну оцінку рецензованій дисертації, маю зауважити, що як і будь-яка значна за обсягом і кількістю досліджуваних проблем наукова праця, вона має й окремі суперечливі чи дискусійні положення, які потребують додаткової аргументації або пояснень здобувачки під час прилюдного захисту.

1. У підрозділі 1.3, присвяченому українському науковому дискурсу трансформації державного управління в умовах війни, автором здійснено ґрунтовний аналіз вітчизняних наукових підходів. Водночас доцільним було б ширше висвітлити критичну дискусію щодо переваг і недоліків військових адміністрацій як інструменту трансформації системи публічної влади в Україні.

2. У підрозділі 3.3 здійснено аналіз трансформації державної політики в соціальній та гуманітарній сферах в умовах воєнного стану. Водночас робота могла б виграти від ширшого використання кількісних показників або результатів соціологічних досліджень щодо впливу воєнних трансформацій на рівень суспільної довіри до органів державної влади.

3. У висновках автор обґрунтовує можливість використання запропонованих підходів для післявоєнної модернізації системи державного управління в Україні. Водночас потребує подальшого дослідження питання механізмів переходу від воєнної системи функціонування державного

управління до умов мирного часу та запобігання збереженню надзвичайних практик після завершення війни.

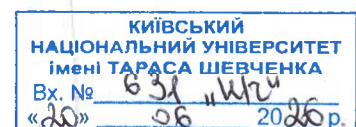
Оцінюючи дисертаційну роботу загалом, слід зауважити, що вказані недоліки не мають принципового значення та є дискусійними.

Загальний висновок. Беручи до уваги актуальність, новизну, важливість здобутих автором наукових результатів, їх обґрунтованість і достовірність, практичну цінність сформульованих положень і висновків, вважаємо, що дисертаційна робота Логвіна Дмитра Сергійовича на тему: «Трансформація державного управління під час війни» є самостійним, оригінальним, завершеним науковим дослідженням, у якому вирішено актуальне наукове завдання в галузі знань «Публічне управління та адміністрування» щодо визначення оптимальної моделі трансформації державного управління України в умовах війни з урахуванням перспектив післявоєнного відновлення.

Таким чином, дисертаційне дослідження Логвіна Дмитра Сергійовича на тему: «Трансформація державного управління під час війни» відповідає вимогам Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 р. №261 (зі змінами) та вимогам Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженому Постановою КМУ від 12 січня 2022 р. №44 «Про затвердження Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії» (із змінами, внесеними згідно з постановами КМУ № 341 від 21.03.2022 р. та № 502 від 19.05.2023 р.), а його автор заслуговує на присудження ступеня доктора філософії у галузі знань 28 «Публічне управління та адміністрування» за спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування».

Рецензент:

кандидат політичних наук,
доцент кафедри державного управління
ННІ публічного управління та державної служби
Київського національного університету
імені Тараса Шевченка

Андрій МИКОЛЮК

